

Н.М. АНУФРІЄВА, Т.М. ЗЕЛІНСЬКА, Н.О. ЄРМАКОВА

Ю95
А 73

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

ВИДАВНИЦТВО "КАРАВЕЛА"

Міністерство освіти і науки України

Н. М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів*

Київ “Каравела” 2016

УДК 316. (075.8)
ББК 88.5я73
А 73

Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(лист №1/11-15637 від 09.12.2016 р.)

Рецензенти:

С. Б. Кузікова, доктор психологічних наук, професор, академік АН
ВО України, завідувач кафедри практичної психології Сумського
державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка;

О. М. Лозова, доктор психологічних наук, професор,
академік АН ВО України, завідувач кафедри практичної психології
Київського університету імені Бориса Грінченка;

О. Є. Блинова, доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної та соціальної психології
Херсонського державного університету.

Ануфрієва Н. М., Зелінська Т. М., Єрмакова Н. О.

А73 Соціальна психологія Навч. посібник. – К.: Каравела,
2016. – 370 с. Бібліогр.: С. 362-369.

ISBN 978-966-222-989-9

У навчальному посібнику викладено основи курсу соціальної психології, розкрито предмет, основні методи, місце у системі наукового пізнання, історію, а також - специфіку дослідження особистості у соціальній психології, проблеми міжособистісних стосунків та спілкування у великих і малих групах. Розглянуто питання, пов'язані з перспективними напрямками досліджень у прикладній соціальній психології.

Посібник розрахований на студентів вищих навчальних закладів, які вивчають курс соціальної психології.

ББК 88.5я73

ISBN 978-966-222-989-9

© Ануфрієва Н. М., Зелінська Т. М.,
Єрмакова Н. О., 2016
© Видавництво “Каравела”, 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
Тема 1. Соціальна психологія як наука.....	7
1.1. Предмет соціальної психології.....	7
1.2. Місце соціальної психології в системі наукового пізнання.....	10
1.3. Методи соціальної психології.....	12
1.4. Короткий екскурс в історію соціальної психології.....	16
1.5. Розвиток соціальної психології за рубежом.....	24
1.6. Особливості становлення вітчизняної соціальної психології.....	29
Запитання для перевірки.....	34
Тема 2. Проблема особистості в соціальній психології.....	36
2.1. Співвідношення понять «особистість», «індивід» та «індивідуальність» у соціальній психології.....	36
2.2. Поняття соціалізації та соціальної орієнтації особистості.....	39
2.3. Інститути та механізми соціалізації.....	44
2.4. Сучасні уявлення про структуру особистості у вітчизняній психологічній науці.....	48
2.5. Механізми соціальної регуляції поведінки особистості	54
2.6. Структура та функції соціальних установок особистості.....	56
2.7. Амбівалентність атиподів як соціально-психологічне явище.....	64
2.8. Поняття внутрішньоособистісного конфлікту в соціальній психології.....	73
Запитання для перевірки.....	79
Тема 3. Особливості міжособистісних стосунків.....	81
3.1. Поняття про міжособистісні стосунки.....	81
3.2. Феномен міжособистісних впливів під час взаємодії людей.....	85

3.3. Типи міжособистісних стосунків. Конструктивні і деструктивні стосунки.....	106
3.4. Міжособистісні відносини діяльнісного опосередкування в контексті стратометричної концепції А.В. Петровського	133
3.5. Соціально-психологічні механізми міжособистісного сприймання.....	137
3.6. Статус особистості у структурі міжособистісних відносин.....	146
3.7. Роль як реалізація статусу і позиції особистості.....	154
Запитання для перевірки.....	164
Тема 4. Психологія спілкування.....	166
4.1. Генеза розвитку проблеми спілкування.....	166
4.2. Соціально-психологічна сутність феномена спілкування. Функції, операції спілкування. Спілкування і діяльність.....	168
4.3. Види, стратегії та бар'єри спілкування. Знаки уваги у спілкуванні.....	180
4.4. Індивідуальні особливості спілкування, зумовлені акцентуаціями характеру.....	183
4.5. Особливості комунікативної компетентності особистості. Комунікативні навички.....	185
4.6. Техніки ефективного ділового спілкування.....	198
Запитання для перевірки.....	208
Тема 5. Соціальна психологія малої групи.....	210
5.1. Мала група, її основні соціально-психологічні характеристики.....	210
5.2. Класифікація малих груп.....	211
5.3. Динаміка групоутворення.....	215
5.4. Лідерство і керівництво в малих групах.....	219
5.5. Групові норми і нормативна поведінка.....	224
5.6. Дослідження нормативного впливу групової більшості	226
5.7. Вплив меншості на групу.....	231
Запитання для перевірки.....	233

Тема 6. Соціально-психологічний клімат у колективі і його регуляція.....	234
6.1. Соціально-психологічний клімат колективу (СПК). Його прояви і структура.....	234
6.2. Вплив мобінгу на СПК.....	237
6.3. Булінг і його негативні прояви у сучасних шкільних колективах	241
6.4. Конфлікти в колективі та шляхи їх розв'язання.....	249
Запитання для перевірки.....	255
Тема 7. Проблеми великої групи.....	257
7.1. Різновиди, структура та особливості функціонування великих груп.....	257
7.2. Клас як соціальна група.....	262
7.3. Психологічні особливості етнічних груп.....	264
7.4. Психологія соціальних рухів.....	267
7.5. Психологія великих стихійних груп.....	270
7.6. Соціальна психологія натовпу.....	273
Запитання для перевірки.....	277
Тема 8 Сучасні напрямки досліджень і проблеми прикладної соціальної психології.....	279
8.1. Дослідження основних проблем виробництва та підприємництва у практичній соціальній психології....	279
8.2. Прикладні дослідження у сфері боротьби з протиправною поведінкою.....	285
8.3. Соціальна психологія служби сім'ї.....	297
8.4. Соціальна психологія реклами.....	312
8.5. Соціальна психологія політики.....	321
8.6. Соціальна психологія армії та спорту.....	325
8.7. Соціальна психологія та медицина.....	327
8.8. Соціальна психологія у галузі освіти.....	331
Запитання для перевірки.....	334
Словник основних термінів і понять.....	337
Список використаної та рекомендованої літератури	362